

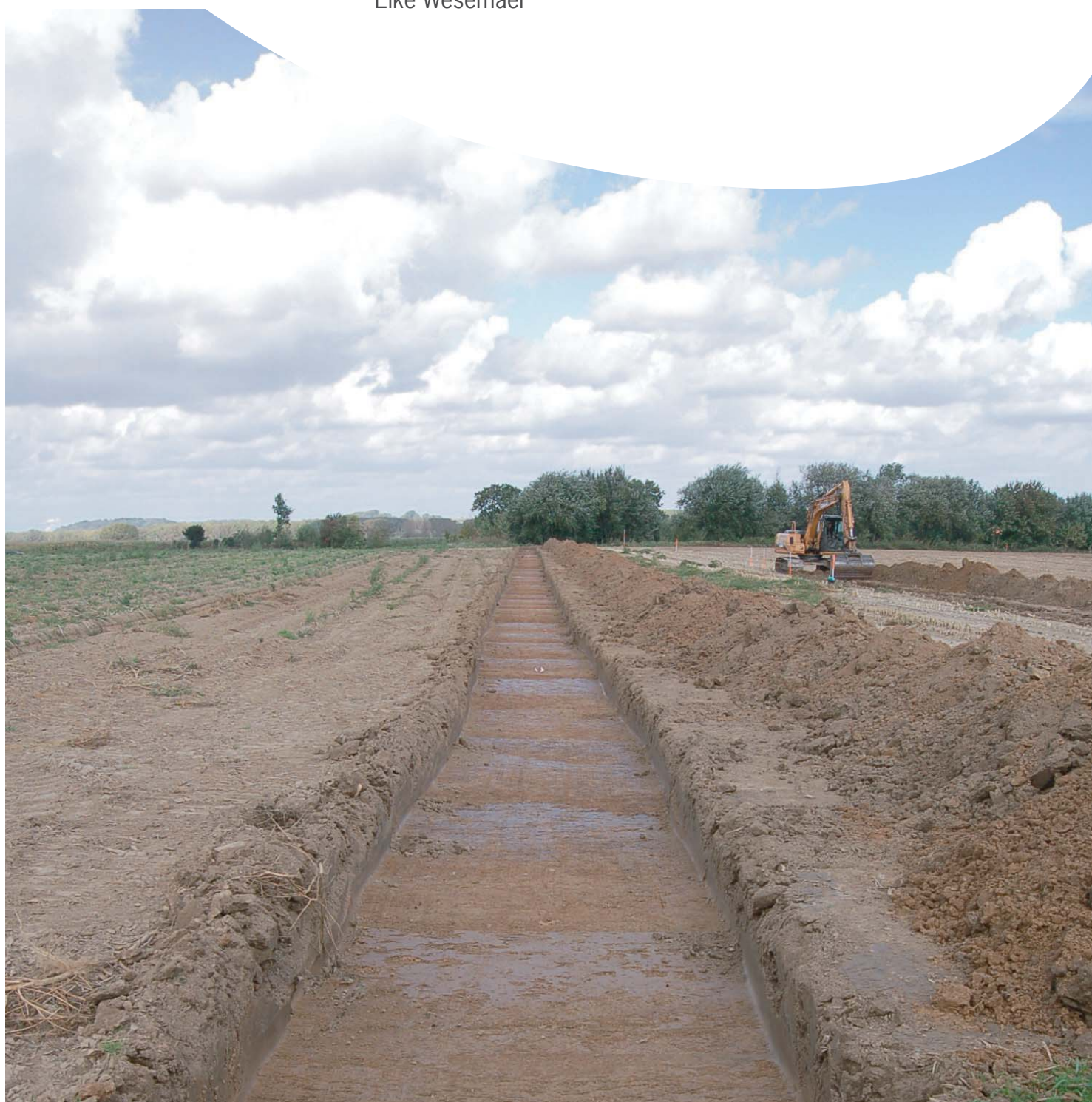

RAPPORT 26

Prospectie met ingreep in de bodem te Membruggen (Riemst). Onderzoek naar aanleiding van leemwinning.

In opdracht van
Steenbakkerijen van Membruggen bvba.

Elke Wesemael

ARON-RAPPORT 20

PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM TE MEMBRUGGEN (RIEMST)

ONDERZOEK UITGEVOERD IN OPDRACHT VAN
STEENBAKKERIJEN VAN MEMBRUGGEN BVBA

Elke Wesemael

Sint-Truiden
2010

Colofon

ARON rapport 20 - Prospectie met ingreep in de bodem te Membruggen (Riemst)

Opdrachtgever:	Steenbakkerijen van Membruggen bvba
Projectleiding:	Elke Wesemael
Uitvoering veldwerk:	Elke Wesemael
Auteurs:	Elke Wesemael
Foto's en tekeningen:	ARON bvba (tenzij anders vermeld)

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bvba mag niets uit deze uitgave worden veeleenvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van web-publicatie, druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

ARON bvba

Archeologisch Projectbureau
Diesterstraat 44, bus 201
3800 Sint-Truiden
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel/fax: 011/72.37.95

Inhoudstafel

Inleiding

1. Het onderzoeksgebied.....	1
1.1 Algemene situering.....	1
1.2 Historische achtergrond.....	2
1.3 Vroeger archeologisch onderzoek.....	3
 2. Het archeologisch onderzoek.....	 4
2.1 Doelstelling.....	4
2.2 Verloop.....	4
2.3 Methodiek.....	4
 3. Onderzoeksresultaten.....	 5
3.1 Bodemopbouw.....	5
3.2 Gaafheid van het terrein.....	5
3.3 De archeologische sporen.....	5
3.4 De vondsten.....	6
3.5 Conclusie.....	6
 4. Aanbevelingen	 7

Bijlagen

- Bijlage 1: Administratieve gegevens
- Bijlage 2: Overzichtsplannen
- Bijlage 3: Vergunningen

Met dank aan:

Tim Vanderbeken (ZOLAD+)
Marc Metten (Welckenhuisen bvba)
Patrick Reygel (ARONbvba)

Inleiding

Naar aanleiding van de leemontginning door de Steenbakkerijen van Membruggen te Membruggen (Riemst) achtte de ZOLAD het noodzakelijk de geplande bodemingrepen door een prospectie met ingreep in de bodem te laten voorafgaan. Op het onderzoeksgebied zelf werden nog geen archeologische sporen aangetroffen. In de ruimere omgeving werden echter wel een aantal archeologische vondsten gedaan. Hierdoor, en omwille van de gunstige topografische situatie, werd aan het gebied een hoge archeologische potentie toegekend.

Het onderzoek werd uitgevoerd door het archeologisch projectbureau ARON bvba uit Sint-Truiden, in opdracht van Steenbakkerijen van Membruggen bvba, van 1 oktober 2007 tot 5 oktober 2007.

1. Het onderzoeksgebied

1.1 Algemene situering

Het onderzoeksterrein bestaat uit twee delen en beslaat ca. 1,5 ha. (Fig. 1). Het eerste deel (TAW=100m) situeert zich op ca. 1 km ten zuidwesten van het centrum van Membruggen en op ca. 1 km ten noordwesten van het centrum van Genoelselderen en omvat de percelen met het nummer 474f, 478a, 478b en 480p (Kadaster Riemst, 10^e afdeling, sectie B). Het tweede deel (TAW=90m) bevindt zich vlakbij het centrum van Membruggen, ter hoogte van de huidige steenbakkerij, en omvat het perceel met nummer 401c (Kadaster Riemst, 10^e afdeling, sectie B).

Het te prospecteren gebied wordt bodemkundig gekenmerkt door een droge leembodem met textuur B-horizont (Aba) (Fig. 7). Het gebied was tot voor de bodemingreep in gebruik als landbouwgrond (Fig. 1).

Fig. 1: Kleurenorthofoto met aanduiding van het projectgebied. Schaal 1:5.000 (bron: AGIV).

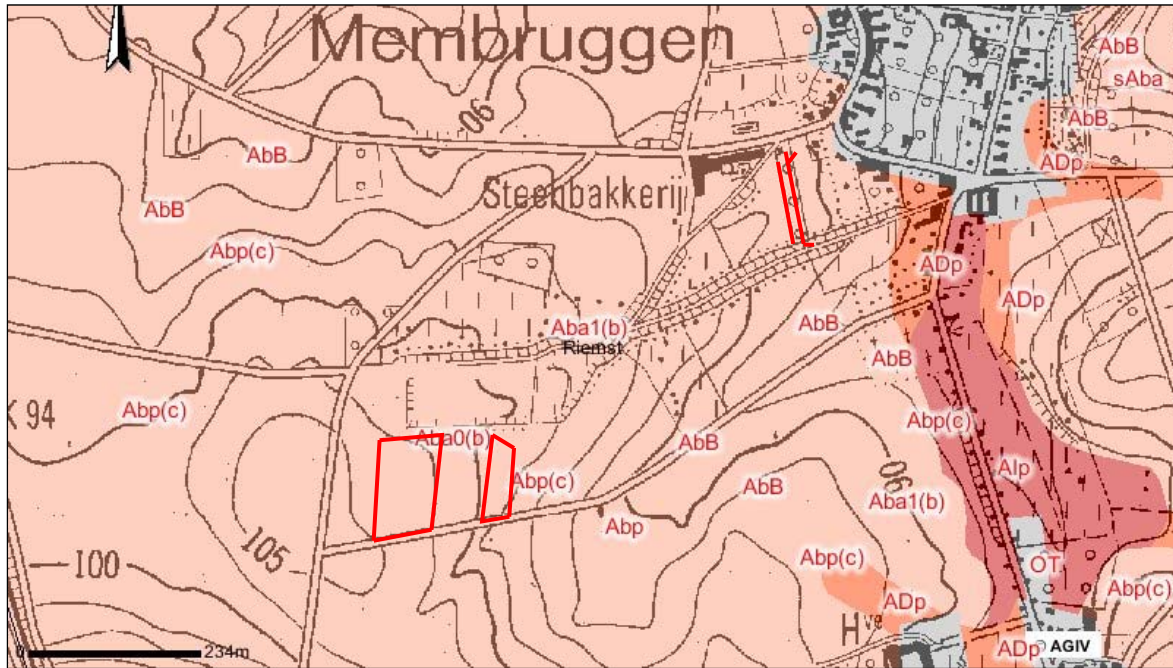

Fig. 2: Topografische bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied. Schaal 1: 7.500 (bron: AGIV).

1.2 Historische achtergrond

Volgens de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778) was het onderzoeksterrein in die periode als landbouwgrond in gebruik (Fig. 3).

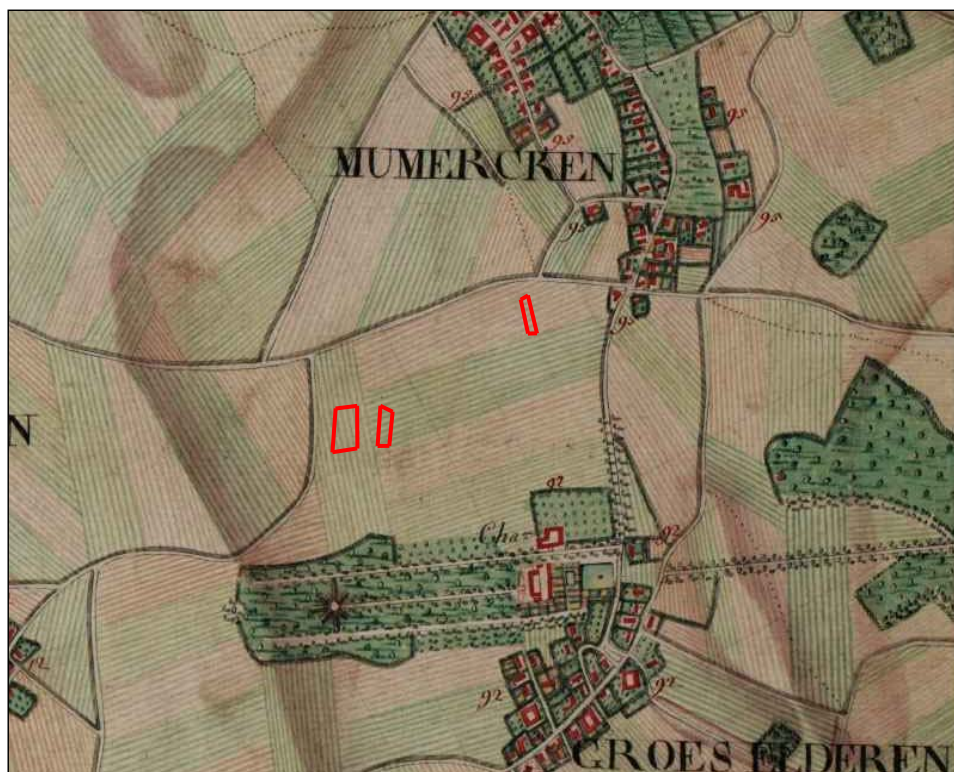

Fig. 3: Detail uit de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, met situering van het onderzoeksgebied (rood) (bron: Koninklijke Bibliotheek van België).

Op de Atlas van de Buurtspoorwegen uit 1841 zijn de betreffende percelen nog steeds agrarisch ingekleurd (Fig. 4).

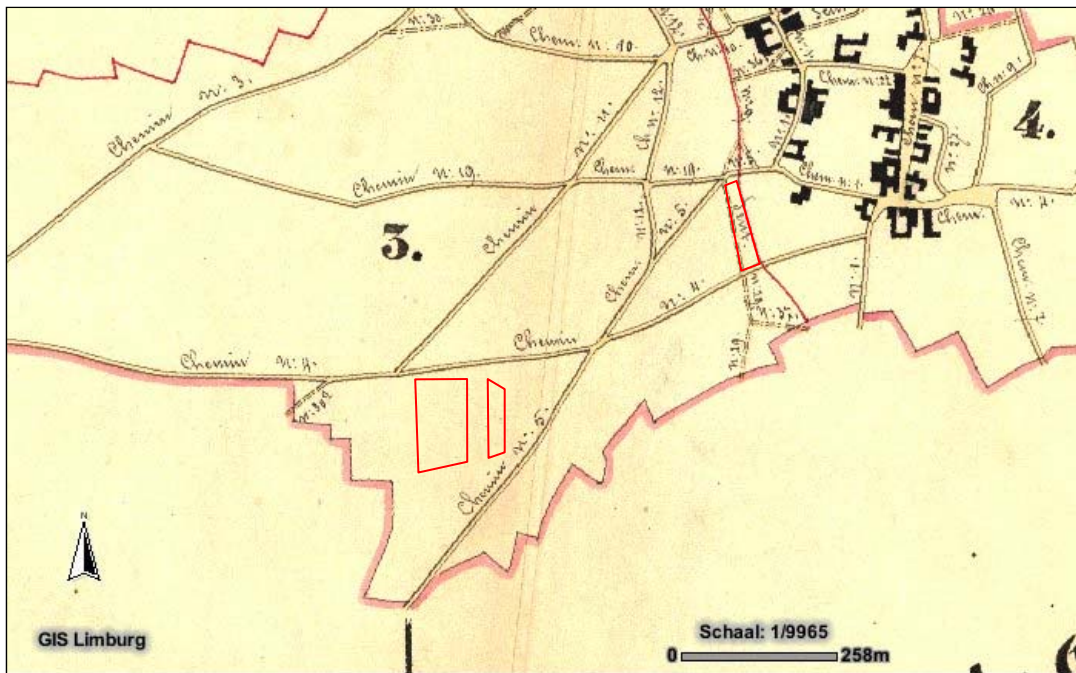

Fig. 4: Detail uit de Atlas van de Buurtwegen van Riemst met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood)(bron: GIS Provincie Limburg).

1.3 Vroeger archeologisch onderzoek

Van het projectterrein zelf zijn geen archeologische vondsten bekend. In de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied zijn echter wel archeologische sporen aangetroffen. Zo werd er ten oosten van Membruggen een vroeg-Neolitische afvalkuil aangetroffen in het profiel van een leemgroeve (CAI 700092). Verder zijn er ten zuidoosten van het plangebied Gallo-Romeinse resten opgedoken tijdens

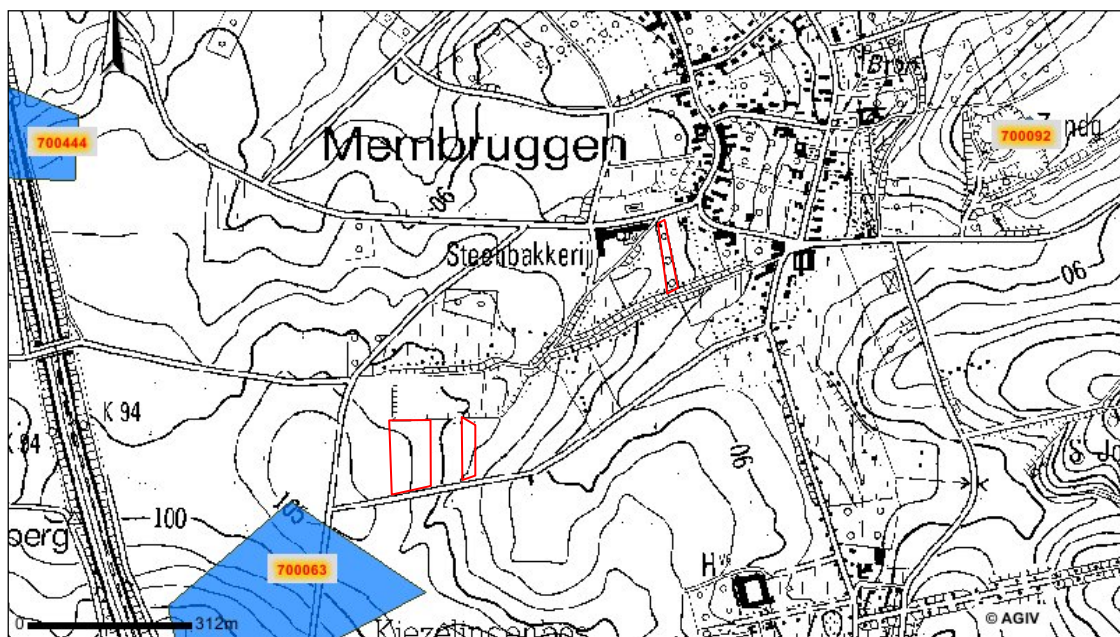

Fig. 5: Detail uit de Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van de omliggende vindplaatsen. Het onderzoeksterrein is in rood aangeduid. Schaal 1:10.000 (bron: AGIV).

een veldprospectie (CAI 700444). Uit luchtfoto's zijn er resten van structuren gevonden ten westen van het plangebied, de datering is hier onbekend (CAI 700063) (Fig. 5).

2. Het archeologisch onderzoek

2.1 Doelstelling

De opdracht bestond uit het uitvoeren van een prospectie met ingreep in de bodem. Het doel van dergelijk onderzoek is het opstellen van een rapport dat een ruimtelijke en inhoudelijke analyse maakt van mogelijk aanwezige resten op het onderzoeksterrein. Op basis van dit eindrapport kan het terrein al dan niet archeologie-vrij verklaard worden, of kan een onderbouwde selectie van bedreigde en te onderzoeken zones worden opgemaakt.

2.2 Verloop

Het onderzoek in opdracht van steenbakkerijen Membruggen stond onder leiding van projectverantwoordelijke Elke Wesemael (ARON bvba) en werd tot uitvoer gebracht door Elke Wesemael. De aanleg van de sleuven gebeurde machinaal door Grondwerken Welckenhuysen bvba. Het project werd opgevolgd door Tim Vanderbeken van de ZOLAD.

2.3 Methodiek

De sleuven werden machinaal aangelegd met behulp van een graafmachine met platte bak (1,80 m). Op het eerste deel van het plangebied (terrein 1) werd één sleuf met noord-zuid oriëntatie aangelegd over de lengte van het plangebied, en parallel met de rand van de aan de westzijde gelegen leemgroeve (fig. 6). Op het tweede deel (terrein 2), werden er in het westelijke deel vijf sleuven aangelegd met een noord-zuid oriëntatie, in het oostelijke deel werden er nog eens twee sleuven aangelegd, eveneens noord-zuid georiënteerd.

De proefsleuven werden daarna ingemeten door landmeter Francis Decelle van Technum NV. Een overzicht van de ligging van alle sleuven werd digitaal gefotografeerd.

Fig. 6: Zicht op de aanleg van de proefsleuf op terrein 1. Op de achtergrond de steenbakkerij, links de leemgroeve. (Foto ARON bvba).

3. Onderzoekresultaten

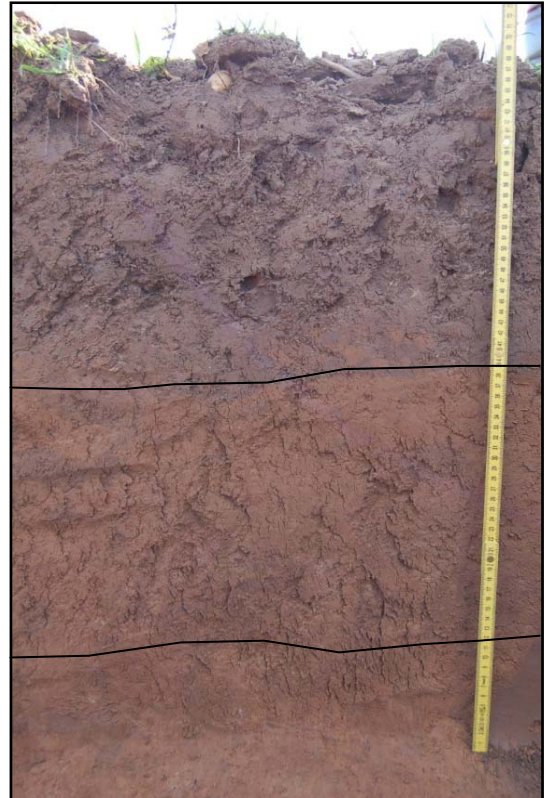
3.1 Bodemopbouw

De bodem van het terrein bestond uit een voor Haspengouwen klassieke droge leembodem met textuur B-horizont (Aba). (Fig. 7)

Op terrein 1 bevond zich relatief weinig colluvium. Op het hoogste gedeelte was geen colluvium aanwezig, terwijl deze laag tussen de ploegvoor en de moederbodem aan de benedenrand van het terrein slechts een 15- tal cm bedroeg.

Op terrein 2 was de situatie op de hoge delen gelijkaardig, de moederbodem (B2t) bevond zich rechtstreeks onder de ca. 35 cm dikke ploeglaag. Beneden aan de helling, ter hoogte van de weg, werd de moederbodem wel afgedekt door een ca. 40 cm dik pakket colluvium. Hieronder bevond zich de gevlekte B2t horizont.

Fig. 7: profiel in sleuf 1 (terrein 2) beneden aan de helling, met zicht op de ploegvoor en het colluvium dat de B2t-horizont afdekt.

3.2 Gaafheid van het terrein

Het terrein was tot voor het archeologisch onderzoek in gebruik als landbouwgrond en staat op alle historische kaarten ook als dusdanig aangeduid. Er werden nergens verstoringen van de moederbodem vastgesteld in de moederbodem.

3.3 De archeologische sporen

Voorafgaand aan het aanleggen van de sleuven werden terreinen 1 en 2 kort geprospecteerd. Hiervoor werd het oppervlak bewandeld, en werd archeologisch materiaal dat zich in de ploeglaag bevond ingezameld. Er werden op beide terreinen slechts enkele kleine postmiddeleeuwse aardewerkfragmenten aangetroffen.

Na aanleg van de sleuven werden deze allen nagelopen met de metaaldetector. Dit leverde geen vondsten op.

Terrein 1

Op terrein 1 werd in N-Z richting één sleuf getrokken die van beneden aan de weg over het hoogste deel van de leemrug heen liep. In deze sleuf van zo'n 96 m lengte werden nergens archeologische sporen of vondsten aangetroffen.

Terrein 2

Aan het laagst gelegen uiteinde van de eerste twee aangelegde sleuven op dit terrein werd een bodemkundige proefput aangelegd (Fig. 9). Op die manier wordt inzicht verkregen in de bodemopbouw op het terrein, en kan het juiste niveau voor de aanleg van de sleuven bepaald worden.

In alle sleuven werden telkens opnieuw dezelfde drie soorten van sporen vastgesteld. De vijf sleuven aan de westzijde hadden een gemiddelde lengte van 140 m, de twee aan de oostzijde van 103 m.

Fig. 8: Veldweg in sleuf 2, zoals deze werd aangetroffen in alle proefsleuven op terrein 2, met op de voorgrond een duidelijk karrenspoor (Foto: ARON bvba).

Het eerste type sporen betrof de resten van een greppel of depressie die zich beneden aan het terrein parallel met de huidige weg had gevormd, en die over de gehele breedte van het terrein in alle vijf de sleuven te herkennen was in het laagst gelegen gedeelte.

Het tweede type sporen was onregelmatig en tekende zich donkerder af ten opzichte van de omliggende moederbodem. Gezien in enkele van deze sporen houtskoolspikkels te zien waren werden drie van deze kuilen gecoupeerd (2 in sleuf 1, 1 in sleuf 2). Geen enkele van de sporen vertoonde een duidelijke aflijning, noch in het vlak noch in de coupe. Ze waren alle drie ondiep, < dan 20 cm, en bevatten geen van de drie een andere bijmenging als wat houtskoolspikkels. Gezien de associatie met enkele wortelkanalen gaan we er van uit dat het ging om boomkuilen of plantkuilen.

Het derde spoor bestond uit een serie van parallelle karrensporen die zich in het verleden in de bodem hadden ingedrukt. Vermoedelijk gaat het om de resten van een weg (of tijdelijk traject) die het terrein van het zuidoosten naar het noordwesten doorkuiste. Het traject van deze weg was niet in alle sleuven even duidelijk herkenbaar, was niet voorzien van verharding of langsgreppels en bestond maximaal uit zes parallelle sporen, wat op een kort gebruik van het spoor lijkt te wijzen (Fig. 8).

3.4 De archeologische vondsten

Er werden noch op terrein 1, noch op terrein 2, archeologische vondsten aangetroffen in de proefsleuven of in de bouwvoor op het terrein.

3.5 Conclusie

Van 1 oktober 2007 tot 5 oktober 2007 werd door ARON bvba in Membruggen te Riemst in opdracht van de Steenbakkerijen Membruggen een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. In het kader van dit onderzoek werden op het onderzoeksterrein dat een totale oppervlakte had van circa ca. 1,5 ha, acht

sleuven aangelegd in de toekomstige te ontginnen zone. De sleuven besloegen een totale oppervlakte van 1800 m².

Het onderzoeksgebied was tot voor kort het onderzoek in gebruik als landbouwgrond. De bodemopbouw van het gebied werd conform de bodemkaart en de vaststellingen op het terrein gekenmerkt door een droge leembodem. Naar verwachting bevond zich op de lager gelegen delen van het terrein enig colluvium.

Het aardewerk dat uit de bouwvoor werd ingezameld kunnen we duiden als 'mestvaalt' vondsten. Het betreft scherfjes die in het verleden via het uitrijden van de mesthoop van de erven van de omliggende boerderijen op de akkers terecht kwamen.

Het onderzoek leverde slechts sporen van één veldweg op. Er werden nergens archeologische vondsten *in situ* aangetroffen.

Fig. 9: *Zicht op de eerste sleuf op terrein 2, met op de voorgrond de bodemkundige proefput (Foto: ARON bvba).*

4. Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek wordt voor het onderzoeksgebied geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Bovenstaande aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegd gezag zijnde de afdeling Onroerend Erfgoed Vlaanderen van het Agentschap Ruimtelijke Ordening. Een definitieve beslissing tot het al of niet uitvoeren van een vervolgonderzoek ligt dan ook bij dit bevoegd gezag.

Bijlage 1:

Administratieve gegevens

Administratieve gegevens

Projectcode:	ME-07-SvM
Opdrachtgever:	Steenbakkerijen van Membruggen bvba Dorpstraat 17 3770 Riemst
Opdrachtgevende overheid:	ZOLAD
Dossiernummer vergunning:	2007/133
Vergunninghouder:	Wesemael Elke
Aard van het onderzoek:	Prospectie met ingreep in de bodem
Begin vergunning:	01/10/07
Einde vergunning:	05/10/07
Provincie:	Limburg
Gemeente:	Riemst
Deelgemeente:	Membruggen
Adres:	divers
Kadastrale gegevens:	Percelen: 474f, 478a, 478b, 480p en 401c, Afdeling 10, sectie B
Coördinaten:	X = 236 630, Y = 167 005 X = 232 066, Y = 167 373
Totale oppervlakte:	Ca. 1,5 ha
Te onderzoeken:	Ca. 1800 m ²
Bodem:	Aba
Archeologisch depot:	ZOLAD Maastrichtersteenweg 2b 3770 Riemst

Bijlage 2:

Overzichtsplannen

Kleur

Blauw	BL
Bruin	BR
Donker (kleur)	DO
Geel	GE
Gevlekt	VL
Grijs	GR
Groen	GRO
Leemkleurig	LE
Licht (kleur)	LI
Mergelkleur	ME
Oranje	OR
Paars	PA
Roest(kleurig)	ROE
Rood	RO
Wit	WI
Zwart	ZW

Periodes

Bronstijd	BRONS
- Vroege Bronstijd	BRONSV
- Midden Bronstijd	BRONSM
- Late Bronstijd	BRONSL
IJzertijd	IJZ
- Vroege IJzertijd	IJZV
- Midden IJzertijd	IJZM
- Late IJzertijd	IJZL
Romeins	ROM
- Vroeg Romeins	ROMV
- Midden Romeins	ROMM
- Laat Romeins	ROML
Middeleeuwen	MID
- Vroege Middeleeuwen	MIDV
- Hoge Middeleeuwen	MIDH
- Late Middeleeuwen	MIDL
- Post Middeleeuwen	MIDP

Samenstelling

Baksteen	Ba
Breuksteen	Bs
Grind	Gr
Hout	Ho
Houtskool	Hk
Kalk	Ka
Kalksteen	Ks
Kei	Kei
Kiezel	Kz
Klei	Kl
Leem	Le
Leisteen	Lei
Mergel	Me
Moederbodem	Moe
Mortel	Mo
Natuursteen	Ns
Dakpan	Dp
Silex	Si
Slak	Sl
Steenkool	Sk
Verbrand	Vb
Zand	Za
Zandsteen	Zs
Zavel	Zv
IJzeroxide	Fe
Fosfaat (groene band)	Ff
Mangaan	Mn

Materiaalcategorie

Glas	GLS
Keramik	KER
Metaal	MET
Mortel	MOR
Organisch	ORG
Pleisterwerk	PLW
Terracotta	TEC
Steen	STE

Hoeveelheid

Zeer weinig	(zw)
Weinig	(w)
Matig	(m)
Veel	(v)
Zeer veel	(zv)

Bijlage 3:

Vergunningen

Agentschap R-O Vlaanderen

Onroerend Erfgoed

Phoenix gebouw
Koning Albert II laan 19 bus 3
1210 Brussel
tel. 02/553.16.11

fax. 02/553.16.06

28 SEP. 2007

REF: 07-1882

VERGUNNING

**tot het uitvoeren van een
prospectie met ingreep in de bodem**

in toepassing van het Decreet van
30 juni 1993 houdende bescherming
van het archeologisch patrimonium,
gewijzigd bij het decreet van 18
mei 1999, 28 februari 2003 en 10
maart 2006
en het besluit van de Vlaamse
regering van 20 april 1994, gewijzigd
bij besluit van 12 december 2003 en
23 juni 2006, houdende uitvoering van
dit decreet.

Dossiernummer:

2007/133

Een vergunning tot het uitvoeren van een **prospectie met ingreep in de bodem** in:

Lokalisatie:

Provincie: Limburg

Gemeente: Riemst
Deelgemeente: Membruggen

Adres: Dorpsstraat 17, 3770 Membruggen (Riemst)

Kadaster:

Afdeling: 10 Sectie: B Blad:
Percelen: 474f, 478a, 478b, 480p, 401c

Wordt verleend aan:

Naam: Wesemael Voornaam: Elke
Adres: Diesterstraat 44 bus 201, 3800 Sint-Truiden

Tijdsduur:

Begindatum: 1/10/07
Einddatum: 5/10/07

Mits de prospectie met ingreep in de bodem wordt uitgevoerd in overeenstemming met de algemene bepalingen bepaald in artikel 14 van het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994, gewijzigd bij besluit van 12 december 2003 (B.S. 09.06.2004) tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 en 28 februari 2003 (B.S. 15.09.1993, 08.06.1999 en 24.03.2003), voor zover deze niet afwijken van de in deze vergunning bepaalde bijzondere voorwaarden. Dit ontslaat de vergunninghouder niet van andere wettelijke verplichtingen conform de wetgeving op de ruimtelijke ordening.

Bijzondere voorwaarden:

1. Een copie van het verslag dient in tweevoud aan de administratie te worden overgemaakt, telkens op zowel een digitale als een papieren drager.
2. Het opvolgingsformulier in bijlage dient na het onderzoek aan de administratie te worden overgemaakt.

Brussel,

Voor de Vlaamse Minister,
De Gemachtigde Ambtenaar,

Gilbert Kolacny
Administrateur-generaal.

